

ΞΕΝΑΚΗΣ ΙΑΝΝΗΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεννήθηκε στη [Βραΐλα](#) της [Ρουμανίας](#) το 1928. Ήταν ο πρωτότοκος γιος του Κλεάρχου Ξενάκη, εμπόρου με καταγωγή από την [Εύβοια](#), και της Φωτεινής Παύλου, η οποία καταγόταν από τη [Λήμνο](#). Η μητέρα του πέθανε από [ιλαρά](#) όταν ο Ξενάκης ήταν πέντε ετών, αλλά πρόλαβε να του εμφυσήσει την αγάπη της για τη [μουσική](#) (η ίδια έπαιζε ερασιτεχνικά [πιάνο](#)). Πέντε χρόνια αργότερα (1932) ο πατέρας του τον έστειλε μαζί με τα αδέρφια του Ιάσονα (φιλόσοφο και καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Λουιζιάνας, ΗΠΑ) και Κοσμά (ζωγράφο) στην [Αναργύρειο και Κοργιαλένιο Σχολή Σπετσών](#). Εκεί πήρε και τα πρώτα του μαθήματα μουσικής ([Αρμονίας](#) και [πιάνου](#)).

Ο Ξενάκης πέθανε τα ξημερώματα της 4ης Φεβρουαρίου 2001, σε ηλικία 78 ετών και μετά από μακρόχρονες περιπέτειες με την υγεία του. Η σορός του αποτεφρώθηκε στην υπόγεια κρύπτη του κοιμητηρίου [Περ Λασαίξ](#) στο [Παρίσι](#) χωρίς θρησκευτική τελετή, σύμφωνα με την τελευταία του επιθυμία.

ΜΟΥΣΙΚΟ ΕΡΓΟ

Ο Ξενάκης χρησιμοποίησε ως βάση για τις περισσότερες συνθέσεις του μαθηματικά μοντέλα, με αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί «νεοπυθαγόρειος». Στο γενικότερο πλαίσιο της κρίσης της [σύγχρονης δυτικοευρωπαϊκής μουσικής](#) μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, επεδίωξε να ξεφύγει από το αδιέξοδο στο οποίο θεωρούσε ότι είχε οδηγήσει η [σειραϊκή](#) και μετασειραϊκή μουσική. Σε αντίθεση όμως με άλλους Ευρωπαίους και Αμερικανούς συνθέτες που απέρριψαν ολοκληρωτικά την μουσική πρωτοπορία και στράφηκαν σε έναν [μουσικό μεταμοντερνισμό](#), επιστρέφοντας εν μέρει ή ολοκληρωτικά στην [τονικότητα](#), αναμιγνύοντας παλιά και νέα ύφη, «σοβαρή» και «δημοφιλή» μουσική κ.ά, ο Ξενάκης παρέμεινε ουσιαστικά πρωτοπόρος, πιστός στους στόχους που έθεσε από την αρχή. Όμως, ακόμα και οι συνθέτες που συνέχισαν να γράφουν πρωτοποριακή μουσική μετά το 1960 (με κύριο πόλο τον [Πιερ Μπουλέζ](#) στη [Γαλλία](#)) τον απομόνωσαν αρχικά, στερώντας του ακόμα και κρατικές επιχορηγήσεις.^[1] Ο Ξενάκης απέκτησε φανατικούς θαυμαστές αλλά και επικριτές, με επιχειρήματα τον φορμαλισμό και την στασιμότητα της μουσικής του μετά το 1970, αλλά και την υπερβολική δεξιοτεχνία που απαιτούσε από τους εκτελεστές

Μερικά από τα έργα του είναι:

- *Διπλή Ζυγιά (Dhipli Zyia)*, για βιολί και βιολοντσέλο, 1952
- *Μεταστάσεις (Métastasis, Métastaseis)* για ορχήστρα 61 εκτελεστών, 1953-54
- *Πιθοπρακτά (Pithoprakta)*, για ορχήστρα 50 εκτελεστών, 1955-56
- *Αχορρίψεις (Achorripsis)*, για 21 εκτελεστές, 1956-57
- *Concret PH*, για μαγνητοταινία, 1958
- *Analogique A*, για 9 έγχορδα, 1958
- *Bohor*, για μαγνητοταινία, 1962

- *Μόρσιμα-Αμόρσιμα* για πιάνο, βιολί, βιολοντσέλο και κοντραμπάσο, 1962

Ο Ξενάκης εφάρμοζε ακόμα ένα πλήθος από μαθηματικές θεωρίες στο έργο του, όπως:

- Η θεωρία των [συνόλων](#), όπως την εφάρμοσε στο έργο του *Έρμα* για [πιάνο](#). Όλη η έκταση του πιάνου θεωρείται ως σύνολο A με τρία υποσύνολα, με αποτέλεσμα να προκύπτει ποικιλία ακουσμάτων
- Η [θεωρία των παιγνίων](#). Στα έργα που εφαρμόζει τη θεωρία αυτή (*Duel* και *Στρατηγική*), υπάρχουν δύο μαέστροι που αντιδρούν ο ένας στις επιλογές του άλλου. Είναι τα μόνα έργα του Ξενάκη στα οποία υπάρχει το στοιχείο του αυτοσχεδιασμού.
- Η [Άλγεβρα Μπουλ](#), σε συνδυασμό με τη θεωρία των συνόλων. Η θεωρία αυτή χρησιμοποιείται στα έργα *Έρμα* και *Εόντα* και ονομάζεται από τον Ξενάκη «Συμβολική μουσική».
- Φόρμες οργανικής εξέλιξης - δενδροειδείς διακλαδώσεις, όπως αυτές εφαρμόστηκαν στα έργα *Ευρυάλη* (για πιάνο) και *Ερίχθων* (κοντσέρτο για πιάνο).

ΛΑΜΠΗΣ ΜΑΡΑΖΙΑΡΗΣ ΚΑΙ ΝΙΟΝΙΟΣ ΜΠΕΣΛΕΜΕΣ